

Л. Кухар

ВРАХОВУЮЧИ зростаючий інтерес населення до історії України і, особливо, історії рідного краю, бібліотечні фахівці значну увагу приділяють підготовці якісно нових за тематикою, змістовним наповненням бібліографічних посібників, задовольняючи найрізноманітніші потреби користувачів.

Плідно в цьому напрямі працює Черкаська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Т. Шевченка. Її видання висвітлюють різні аспекти історії і сучасного розвитку краю, літературу про його визначних людей. Результатом цієї копіткої роботи став, зокрема, ряд бібліографічних покажчиків, методично-бібліографічних матеріалів, що вийшли у 2003-2005 рр.

50-річчю Черкаської області присвячено універсальний бібліографічний покажчик „Наймолодша в Україні” [6]. Його хронологічні рамки охоплюють 1990-2003 роки. До видання включено описи найкращих краєзнавчих видань, як окремих книг, так і найважливіших статей із періодики. Посібник складається з декількох розділів, котрі мають низку підрозділів і підрубрик, що в комплексі відображають основні питання розвитку області в цілому та окремих її сіл і міст. Для кращого розкриття змісту матеріали частково супроводжуються анотаціями. Видання має добре опрацьований допоміжно-довідковий апарат: вступну статтю, передмову, алфавітні покажчики авторів і назв, географічний покажчик і список осіб, матеріали про яких вміщено у посібнику. Значно розширює інформаційний потенціал видання розділ „Бібліографічні посібники”. Розраховано покажчик на широкий загал користувачів: бібліографів, краєзнавців, працівників культури і освіти, студентів, учнів.

На належному рівні видано універсальний рекомендаційний щорічник „Календар пам'ятних дат Черкащини на 2005 р.” [4]. Його структура характерна для такого типу видань. Тут представлено перелік ювілейних дат, що стосуються визначних подій та видатних людей області. До деяких дат подається коротка довідка і список літератури, розміщеної у логічній послідовності. Укладачі дещо обмежують читачке призначення видання, адресуючи його тільки працівникам бібліотек. Але воно може бути корисним також викладачам, краєзнавцям, студентам, культурно-освітнім працівникам, усім тим, хто цікавиться історією рідного краю.

Бібліотека випускає цікаву серію „Черкащини славетні імена”. В ній вийшов ряд бібліографічних покажчиків, списків і методично-бібліографічних матеріалів про видатних людей, чий життєвий і творчий шлях пов'язаний з Черкаським краєм. Цінність видань цієї серії полягає в тому, що вміщені у них відомості майже ніде не було висвітлено, тому інколи вони можуть бути чи не єдиним джерелом інформації для дослідників. Видання будуть цікаві і корисні науковцям, краєзнавцям, бібліотечним працівникам, вчителям, студентам, учням та ін.

У даній серії вийшов бібліографічний покажчик „Почуті сучасниками: Микола Негода” [7]. Випуск присвячено життю і творчості відомого українського письменника, лауреата премії ім. В. Симоненка 1996 р., його зв'язкам з краєм. Відкривається посібник короткими біографічними відомостями та кількома нарисами сучасників про митця. Бібліографічна частина складається з двох розділів. У першому – „Твори Миколи Негоди” – представлено окремі видання творів письменника, а також надруковані в періодичній пресі та збірниках романи, поеми, новели, оповідання, поезії, вірші, перекладені іншими мовами. Після описів творів розміщено рецензії. В одному з підрозділів подано вірші М. Негоди, за якими написано пісні. До другого розділу увійшли матеріали про життя і творчість письменника. Доповнює посібник іменний покажчик. Видання адресовано літературознавцям, аспіран-

там, студентам, працівникам бібліотек, краєзнавцям і всім шанувальникам творчості М. Негоди.

Також у серії „Черкащини славетні імена” бібліотека започаткувала видання, що присвячені землякам-винахідникам. Перший випуск [2] було приурочено до ювілею вченого, іноземного члена Російської академії природничих наук, спеціаліста в галузі фізики, хімії, металургії, енергетики, кандидата технічних наук Л. Фомінського. Відкривається посібник короткою біографією науковця. Бібліографію подано у двох розділах. У першому – представлено окремі книги Л. Фомінського, публікації в наукових збірниках, періодичних виданнях, описи авторських свідоцтв і патентів. До другого – увійшли публікації про творчо-винахідницьку діяльність вченого. Матеріали розміщено за абеткою публікацій; описи винаходів, авторських свідоцтв і патентів подано за країнами патентування в хронологічній послідовності. Для полегшення пошуку вміщено іменний покажчик. Видання адресовано винахідникам, спеціалістам промислових підприємств, науковцям, студентам.

Черговий випуск серії було присвячено життю і творчості співачки, народної артистки України, кавалера ордена княгині Ольги III ступеня В. Саввопуло [3]. Відкривається він віршем-присвятою М. Негоди. Змістовний текстовий матеріал розкриває творчий шлях співачки, яка зростала на Черкащині. Окремим розділом подано основний репертуар артистки. Випуск адресований музикознавцям, аспірантам, студентам музичних вузів, працівникам бібліотек та інформаційних служб, краєзнавцям, всім шанувальникам творчості В. Саввопуло.

Буклет „С.С. Гулак-Артемовський: До 190-річчя від дня народження” [8], присвячений українському і російському оперному співаку, композитору, актору та драматургу, також вийшов у рамках серії. Видання вміщує розгорнуту статтю про життєвий і творчий шлях митця і короткий список, в якому подано не тільки літературу про С. Гулака-Артемовського, а також описи нотних видань і грампластів його творів. Буклет може стати у пригоді музикознавцям, викладачам, студентам, учням, бібліотечним працівникам та всім, хто цікавиться історією української музики.

Цікавим виданням серії „Черкащини славетні імена” став і методико-бібліографічний матеріал „Чародій рідного слова: До 165-річчя від дня народження І.С. Нечуя-Левицького” [9]. Він включає методичні поради, що сприятимуть популяризації творчості видатного українського письменника. Зокрема, подано розробку книжкової виставки, сценарій літературного вечора, список творів письменника та літератури про його життя і творчість. Призначено видання працівникам бібліотек.

Заслужують на увагу методично-бібліографічні матеріали „Літературний вернісаж Черкащини” [5], мета яких ознайомити найширше коло користувачів із творчістю прозаїків та поетів краю. Перший випуск присвячено творчості Володимира Поліщука, Людмили Тараненко та Наталі Віргуш, життя і творчість яких були пов'язані з Черкащиною. Видання включає короткі біографічні довідки, бібліографічні списки та рекомендації щодо проведення вечорів-портретів, вечорів-зустрічей, творчих годин, поетичних вечорів, презентацій збірок та окремих творів цих авторів. Матеріали розраховані на бібліотекарів і всіх тих, хто цікавиться літературним життям області.

Для широкого загалу читачів призначено бібліографічний покажчик „Бджолопродукти в народній медицині” [1], де вміщено список бджолопродуктів, що застосовуються при лікуванні багатьох хвороб як дорослих, так і дітей.

На допомогу професійному самовдосконаленню бібліотечних працівників Черкаська ОУНБ ім. Т. Шевченка підготу-

вала бюлетень „Що? Де?: Коло читання бібліотекаря” [10]. В ньому вміщено описи публікацій з актуальних проблем: „Бібліотека і влада”, „Інноваційна діяльність бібліотек”, „Маркетингова діяльність бібліотек”, „Бібліотека в соціальному контексті” та ін. Подані матеріали охоплюють важливі аспекти бібліотечної діяльності й будуть корисні бібліотекарям-практикам. Хоча список пропонує матеріалів можна було б розширити, доповнивши його, зокрема, показниками „Бібліотекознавство і бібліографія України”, „Бібліотекознавство України”, „Законодавство – бібліотекам України,” які готує НПБ України.

Підсумовуючи огляд видань Черкаської ОУНБ ім. Т. Шевченка і в цілому позитивно оцінюючи їхню тематичну різноманітність та змістовну наповненість, слід зауважити, що інколи укладачі не зовсім вірно визначають тип видань. Так, посібники „Бджолопродукти в народній медицині” та „Зачарована співом: Валентина Саввопуло” – це скоріше не бібліографічні показники, а бібліографічні списки, адже в цих виданнях відсутня розширена структура (немає розділів, підрозділів, рубрик, допоміжних показників), характерна для даних типів посібників.

Бібліографічні видання Черкаської ОУНБ ім. Т. Шевченка

1. Бджолопродукти в народній медицині: Бібліогр. покажч. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Уклад. Л.І. Хоменко. – Черкаси, 2004. – 10 с.
2. Винахідники Черкащини: Леонід Павлович Фомінський: Біобібліогр. покажч. Вип. 1. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевче-

нка; Уклад.: Л.І. Хоменко, Л.О. Семьоркіна. – Черкаси, 2003. – 15 с. – (Сер. „Черкащини славет. імена”).

3. Зачарована співом: Валентина Саввопуло: Бібліогр. покажч. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Уклад. Н.В. Реброва. – Черкаси, 2005. – 14 с. – (Сер. „Черкащини славет. імена”).

4. Календар пам'ятних дат Черкащини на 2005 р. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Уклад. Л.Т. Демченко. – Черкаси, 2004. – 48 с.

5. Літературний вернісаж Черкащини: Метод.-бібліогр. матеріали. Вип. 1. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Підгот.: Н.Д. Вітавська, Н.В. Адешелідзе. – Черкаси, 2003. – 6 с.

6. Наймолодша в Україні: Черкас. обл. – 50 років: Бібліогр. покажч. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Уклад.: Л.Т. Демченко, І.В. Тимошенко. – Черкаси, 2003. – 120 с.

7. Почутий сучасниками: Микола Негода: Біобібліогр. покажч. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Складач Н.В. Адешелідзе. – Черкаси, 2003. – 22 с. – (Сер. „Черкащини славет. імена”).

8. С.С. Гулак-Артемівський: До 190-річчя від дня народж. / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Уклад. Н.В. Ребякова. – Черкаси, 2003. – 6 с. – (Сер. „Черкащини славет. імена”).

9. Чародій рідного слова: До 165-річчя від дня народж. І.С. Нечуй-Левицького: Метод.-бібліогр. матеріали / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Матеріал підгот.: Л.С. Шумко, Н.В. Адешелідзе. – [Черкаси, 2003]. – 9 с. – (Сер. „Черкащини славет. імена”).

10. Що? Де?: Коло читання бібліотекаря / Черкас. ОУНБ ім. Т. Шевченка; Підгот. Р.П. Круценко. – Черкаси, 2003. – 5 с.

ПЕРЛИНКИ ЗВІДУСІЛЬ

ПОВЕРНЕННЯ ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ БУКОВИНСЬКОГО «ЗЛАТОУСТА»

Л. Щербанюк

6 жовтня 2005 року, у дні святкування Дня міста Чернівців, було відкрито Муніципальну бібліотеку ім. А. Добрянського. На сьогодні в Україні це єдина бібліотека, що зібрана однією людиною і заповідана в користування громадянам міста. Її фонд нараховує 27 300 книг та літературних журналів, чимало платівок, дисків, касет.

Книги Анатолій Миколайович почав збирати ще в шкільні роки і робив це до останніх хвилин свого життя, відмовляючи собі в найнеобхіднішому. Він не просто збирав книги. Всі вони були ним ретельно прочитані з олівцем і відмічені закладками, використані згодом у феноменальних лекціях, супроводах літературно-мистецьких вечорів тощо. Така потужна праця на самовдосконалення дала підставу друзям називати А. Добрянського “віртуозом українського слова”, “златоустом”. Саме словом він вдосконалював світ навколо себе і відкривав усю справглим вершину культури.

У багатющій скарбниці літературознавець і мистецтвознавець зібрав художні твори української та світової класики, видання з усіх галузей культури й мистецтва, історії, педагогіки, філософії, психології, краєзнавства, величезну кількість різноманітної енциклопедичної та довідкової літератури. Тепер цей неоціненний скарб зберігається в муніципальній бібліотеці, що носить його ім'я і знаходиться в історико-заповідній частині Чернівців, у приміщенні

старовинної вілли, яка побудована в стилі модерн і є пам'яткою архітектури.

Одна з кімнат бібліотеки – меморіальна. В ній зберігається те, що було рідним і дорогим для Анатолія Миколайовича. Багато тут книг та платівок, подарованих йому авторами з дарчими надписами. Серед них є автографи Ліни Костенко, А. Солов'яненка, М. Бієшу, І. Миколайчука, Д. Гнатюка, Б. Ступки, І. Драча, І. Дзюби, М. Вінграновського, Д. Павличка, І. Калинця, В. та М. Івасюків, С. Майданської та багатьох-багатьох інших визначних особистостей, які творили і творять культуру України. Неперевершеним талантом, українським словом створював А. Добрянський їхні літературно-мистецькі портрети у своїх сценічних виступах.

Особливо цінною частиною колекції є книги, що можуть бути гордістю кожного справжнього бібліофіла, – стародруки, видані в Німеччині, Польщі, Румунії, Франції, Росії, Австрії в середині XIX – на початку XX століття.

За скляними дверцятами шафи можна побачити відзнаки та нагороди Анатолія Миколайовича за багаторічну подвижницьку працю на ниві культури.

За час існування муніципальну бібліотеку відвідало понад 2 тис. читачів та жителів міста, а також вдячних учнів А. Добрянського. Гостями книгозбірні були туристи з Канади, Польщі, США, Німеччини, Італії, Австрії, Росії. На її базі проводяться всеукраїнські семінари, конференції.

Бібліотека працює як культурно-мистецький заклад. Серед вагомих заходів, що в ній проводяться, є дві авторські програми.

Першу з них – „О, що то є – поезія землі?” – веде лауреат Міжнародної премії ім. В. Винниченка, обласної літературно-мистецької премії ім. С. Воробкевича, премій ім. В. Бабляка та Д. Загула, авторка 21 поетичної збірки, перекладачка, поетеса Тамара Севернюк. У програмі беруть участь учні шкіл міста, які роблять перші проби пера. З них 14 учасників було відібрано для участі у Всеукраїнському конкурсі “Моя Батьківщина: Україна очима дітей”. Їхні твори можна знайти Інтернеті (www.pedagog.org.ua).

Цикл заходів проводиться з нагоди 600-річчя першої писемної документальної згадки про місто Чернівці. Одним із них є авторська програма „Історія вулиці та її жителів”, яку веде науковий співробітник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, досвідчений архівіст, краєзнавець Марія Никирса. На зустрічах, що присвячено музичній, мистецькій та архітектурній спадщині нашого міста, збираються люди різного віку, небайдужі до культури та історії рідної країни.

Рідкісною бібліотекою А. Добрянського і раніше користувалися сотні викладачів, студентів, журналістів, діячів культури, а тепер це книжкове багатство відкрите для всіх, хто прагне долучитися до духовного та історичного надбання людства.

Якось письменник М. Яцків сказав, що “...в пам'яті людей залишаються тільки добрі люди і добрі книжки”. Анатолій Миколайович Добрянський поєднав у собі обидві ці добротності – він залишив по собі і світлу пам'ять, і добрі книжки.